

„posset, magnis potissimum Republicæ negotiis aliò saepe
„avocantibus, imò accersentibus & vicino plerumque Re-
„gibus ad graviora Regni negotia, id maneris partitus est
„Pontifex in Archidiaconos octo. Primum iussit esse ip-
„sum S. Lamberti Præpositum, attribuitque Provinciam,
„civitatem Leodiensem. Reliquam omnem Dioccesim in
„7. alias portiones distribuit, Ardennam, Brabantiam,
„Campiniam Condrosos, Fameniam, Hannoniam, &
„Halspianam, singulas singulis Archidiaconis subiecit, quo-
„rum ea est dignitas in Ecclesia Leodiensi, ut Abbates etiam
„in confessibus antecellant.” Hæc ille.

De hiis Archidiaconis etiamnum hodie verè dici potest,
quod in omnibus sint *Vicarii & oculi* Episcoporum; om-
nem curam & sollicitudinem in Clero & Ecclesiis impen-
dendo; jurgia singulorum audiendo; causasque eorum deci-
dendo; idque non jure *merè vicario*, ut olim, sed *jure quasi*
ordinario, id est jure dignitatis.

Hinc Synodus Leodiensis anni 1618. monet Archidia-
conos, ut „visitent Ecclesias suas diligenter; & in visitatio-
„ne faciendâ contenti sint moderatis & frugalibus expen-
„sis. In processibus contra Pastores & alias personas Ec-
„clesiasticas, gerant se Archidiaconi, & eorum Officiales,
„maturè & circumspèctè; ne quid in contemptum status
„illorum temerè committatur.”

Item vult ut Archidiaconi Synodos consuetas, juxta lau-
dabilem Diocesis Leodiensis consuetudinem celebrent, ac
temerariis à Synodis absentes puniant.

Plura quæ his Archidiaconis competunt, videri possunt
in concordatis inter Episcopum & Archidiaconos generali-
ter, & Archidiaconum Brabantia specialiter initis 24. Sep-
temb. 1334. quæ utique, ait Zypæus in citata consultatione
n. 18. „etiam nunc obtinere debent, quatenus Canones
„Tridentini, aut novæ hic erectiones non derogarunt, iis
„in locis, quæ ab Episcopatu Leodiensi sunt præcisâ.”

XXIV. Similiter Decanus Capituli S. Jacobi (quod ad
hanc civitatem an 1456. translatum est, cum primitus esset
Eucuriæ in Gallo-Brabantia Diocesis olim Leodiensis nunc
Namurcensis) hic, inquam, Decanus est Archidiaconus
cum amplissima jurisdictione etiam in foro contentioso sive
judiciali in Parochos & Clericos quatuor Parochiarum, tam
in causis criminalibus quam civilibus.

XXV. Porro quidquid consuetudo, aut jus hodiernum
Archidiaconis detulit, aut conservavit, illud non jure *dele-
gationis* sive vicario, sed *jure ordinario* sive jure suæ digni-
tatis exercere censetur; ideoque nec illud propriè *vice* E-
piscopi, at *jure proprio* agere dicuntur.

XXVI. Verissimum proinde est, saltem inspecto jure
hodierno Belgii, quod post Innocentium aliosque Canonis-
tas asserit Fagnanus ad *Cap. AD HÆC* §. *De off. Archid.*
n. 31. Archidiaconos ideo dici Vicarios Episcopi, quia ex-
ercent ea quæ etiam ad Episcopos pertinent; illos tamen non
esse tantum Vicarios, sed certa Dignitate potiri; adeo ut
propterea removeri non possint *ad libitum* Episcopi, nec ip-
sie pro suo velle illorum officia exercere: multo minus Ar-
chidiacono adimere, & alteri committere.

Quare cum Ordinandorum presentatio de jure & con-
suetudine ad Archidiaconum pertineat, eam excluso Archi-
diacono Episcopus alteri committere nequit.

XXVII. Sed quid, si Episcopus ordinare velit, quos Ar-
chidiaconos dignos non novit, imò indignos esse novit, num
eos Episcopo presentare debet aut poterit? Nequaquam.
Quo modo enim juxta Formulam Pontificalis dicit, *Sic et*
testificor eos dignos esse quantum humana fragilitas nosse
sint, si nesciat dignos, aut quod amplius, indignos esse sciat?

Verbo, cum Archidiaconi *oculi* sint Episcopi, ut loquitur
Conventus generalis Cleri Gallicani an. 1579. tit. *De Ec-
clesiæ visitat.* „Juxta antiquos & recenter editos Canones
„Constitutionesque ita suum officium ac munus obeant, ut
„fidelem hac in re tam sancta tamque necessaria, cum Ec-
„clesiæ, tum Episcopo operam suam comprobent.

XXVIII. Ut verò ea eruditione cæterisque dotibus ad id

muneris obeundum necessariis instructi assumantur, decre-
vit Concilium Trid. *Sess. 24. c. 12. De reformat.* ut Ar-
chidiaconi, qui oculi dicuntur Episcopi, sint in omnibus
Ecclesiis, ubi fieri poterit, Magistri in Theologia, seu Docto-
res aut Licentiati in Jure Canonico.

Hic in Belgio in Ecclesiis Cathedralibus noviter erectis
non tantum debet esse Licentiatus in Theologia aut Jure
Canonico, sed assumendus est ex novem Canonice Gradua-
tis.

Hic rursus advertitur, cujus debeant esse eruditionis, qui-
bus Gradus illi Academici conceduntur; & quanta debeat
esse Doctorum cura ne idonei ad Gradus illos admittantur,
ac ita per illos Gradus ad primarias Ecclesiæ Dignitates ini-
donei promoveantur.

CAPUT III.

De Archipresbytero Cathedrali.

- 1 De hoc Archipresbytero agitur in Decretalibus Titulo De Officio Archipresbyteri.
- 2 Dignitas & officia Archipresbyteri multum pendunt a consuetudine.
- 3 Hic Archipresbyter eandem penè auctoritatem habet in Clero Civitatis Episcopalis quam Decanus Ruralis in Clero sui districtus, cum quadam tamen differentia.
- 4 Officia Archipresbyteri de jure communi.
- 5 Quoad celebrationem divinis Officiis spectanda consuetudo cuiusque Ecclesiæ.
- 6 Idem penè jus competit huic Archipresbytero jure proprio, quod Decanus Ruralibus jure delegato.
- 7 Archipresbyter assumendus ex Canonice Graduatiss.

I. Inter Dignitates Ecclesiarum Cathedralium post Archidiaconatum in plebrique Belgii Ecclesiis est Archipresbyteratus; de quo in *Cap. 1. 2. & 3. §. De officio Archipresbyteri* tractari notant Interpretes; cuiusque Archipresbyter Urbicus sive Urbicarius; id est, urbis Episcopalis, ad distinctionem Archipresbyterorum Ruralium, quos hodie Decanos Christianitatis dicimus, de quibus supra Tit. 6. actum fuit.

II. Porro Archipresbyteri Dignitas & munia, quemad-
modum de Archidiaconis notatum fuit, magis ex singula-
rum Ecclesiarum consuetudine, quam à jure scripto metien-
da sunt.

III. Solent autem Archipresbyteri Cathedrales similem
curam & auctoritatem eaque jura obtinere in Clero &
personas Ecclesiasticas urbis Episcopalis, quam Decani
Rurales in suis respectivè Districtibus. Hac tamen differen-
tia, quod Decani sive Archipresbyteri Rurales nullam de
consuetudine Belgii dignitatem; sed merum officium habere
censeantur; ac in omnibus suis functionibus ab instructio-
nibus Episcoporum dependant; Archipresbyteratus verò
Cathedralis vera sit dignitas; muniaque de jure vel consue-
tudine annexa, *jure dignitatis*, id est, *jure ordinario* sicuti
Archidiaconi habeant; ideoque nec pro arbitrio Episcoporum
tollit aut diminui possint.

IV. De jure communi Archipresbyter in Episcopi sui
absentia, ad vicem ejus Missarum solemniam celebrat, colle-
ctam dicit, aut is cui ipse injunxerit *Cap. 1. §. De Off. Ar-
chpresbyteri*. itaque hinc concludunt Canonistæ, Archipresby-
terum *in divinis*, non *foris* Archidiaconum præcedere; sed
hanc Archipresbyterorum præcedentiam nulla Belgica Ec-
clesia novit, sed ubique locorum, etiam in choro Archidia-
conus solet præcedere Archipresbyterum.

V. Quod celebrationem officiorum in absentia Epi-
scopi

copi attinet, singularum Ecclesiarum consuetudines & con-
stitutiones attendendæ sunt; quæ subinde eam curam ad
Præpositum, Decanum, Archidiaconum aliumve in Digni-
tate constitutum transtulerunt, quemadmodum & cura Pa-
roralis ipsorum Canonico-um & Cleri Cathedralis ad De-
canum aliumve plerumque spectavit, ita ut Archipresbyteri
solum inferiorem Clerum civitatis sibi subiectum habeant.

VI. Porro quid Archipresbytero respectu Cleri & Mo-
nasteriorum sibi subiecto incumbat; & quomodo curam
& sollicitudinem Pastoralem eis impendere debeat; colli-
gi potest ex iis quæ de Decanis Ruralibus dicta sunt: cum
non minor sit Archipresbyteri Cathedralis obligatio respec-
tu Cleri sui districtus, quam Decanorum Ruralium intuitu
suorum subditorum.

Undè indubiè hæc Dignitas annumeranda est Dignita-
tibus, quibus cura Animarum subest; & ad quam conse-
quenter ex Decreto Concilii Tridentini *Sess. 24. c. 12. De*
reformat. nemo promovendi possit, nisi qui saltem 25. suæ eta-
tis annum attingerit.

VII. Et quamvis vi Tridentini Concilii necessariò conse-
renda non sit hæc Dignitas Graduatiss in Theologia aut Jure
Canonico; in Belgicis tamen Ecclesiis noviter erectis; uni-
de novem Graduatiss Canonice hæc Dignitas conferri debet.

CAPUT III.

De Pœnitentiario.

- 1 Jam pridem fuerunt Presbyteri qui Episcopis in excipiendis confessionibus assisterent.
- 2 Horum Presbyterorum potestatem tum quoad personas tum quoad crimina Episcopi pro suo arbitrio limitabant.
- 3 Saeculo XIII. necdum invaluerat consuetudo approbandi Confessarios pro tota Diocesi.
- 4 Liberum non erat Confessarium pro libitu deligere.
- 5 Poterat tamen ad Episcopum quisque recurrere.
- 6 Episcopus unum nominabat ad quem unicuique liberum erat accedere; & quem inferiores Presbyteri in dubiis consulerent.
- 7 Huic graviora crimina reservabantur.
- 8 Ad illum pœnitentes graviorum criminum mittebantur.
- 9 Pœnitentiarius erat quasi Vicarius generalis Episcopi in injungendis pœnitentiis & arduis causis decidendis.
- 10 Magna requiritur eruditio & prudentia in Pœnitentiario.
- 11 Ex Decreto Concilii Trid. in omnibus Ecclesiis Cathedralibus constituendus Pœnitentiarius, & qualis.
- 12 In Belgio assumi debet ex Canonice Graduatiss.
- 13 De consuetudine Belgii Pœnitentiarius est Dignitas.
- 14 Visu officii est Confessarius ordinarius totius Diocesis & quilibet ei etiam in Paschate confiteri potest.
- 15 Tenetur confessiones excipere, & ad id ab Episcopo cogi potest.
- 16 Pœnitentiarii eximia scientia esse debent.
- 17 Quid in illis requisivit S. Carolus.

I. Inter coadjutores & Vicarios Episcoporum jam olim
fuerunt Presbyteri, qui excipiendis confessionibus &
imponendis pœnitentiis vices Episcopi supplebant.

Hinc illud Concilii Lateranensis sub Innocentio III. in
Cap. 15. §. De Offic. Ordinarii. „Præcipimus tam in Ca-
„thedralibus, quam aliis Conventualibus Ecclesiis Viros
„idoneos ordinari, quos Episcopi possint Coadjutores &
„cooperatores habere, non solum in prædicationis officio,
„verum etiam in confessionibus, audiendis & pœnitentiis in-
„jungendis.

II. Vicariorum sive cooperatorum horum potestatem &
jurisdictionem Episcopi ad quasdam personas, & certa cri-
mina restringere solebant: ut nimitum pro diversa persona-

Van Esben Jur. Eccl. P. I.

rum conditione varios assignarent Confessarios; graviora
quoque crimina sibi nonnunquam reservantes.

Alii quippe Confessarii Laici, alii Clerici, alii Moniali-
bus, & alii subinde sublimioribus personis deputabantur;
quibus solis & non aliis tales confiteri possent.

„Volumus (inquit Synodus Wigorniensis anno 1240.
„*can. 17.*) ut ad audiendas Clericorum confessiones certis
„deputentur in singulis Decanatus Confessores, quos
„in præfenti Synodo per ipsos electos volumus nomi-
„nari.”

Et Synodus Cicerstrensis an. 1289. *can. 12.* ait: „In sin-
„gulis autem Decanatus per Capitulum eligantur duo
„Presbyteri, qui moribus & scientia præditi confessiones
„audiant Sacerdotum.”

III. Neque enim hæc in valuerat consuetudo hodi-
erna approbandi passim Confessarios, quorum potestas
se per totam Dioccesim generaliter extendat; qui omni-
um scilicet indifferenter confessiones excipere queant ita ut
unicuique liberum sit quemcumque voluerit, sive secula-
rem sive Regularem hujusmodi Confessarium approbatum
eligere.

IV. Quin nec juri communi, quod Decretalibus Grego-
rii IX. continetur, hæc moderna disciplina consonat; cum
jure Decretalium electio libera Confessarii privilegii loco
habeatur, *Cap. fin. §. De penit. & remiss.*

V. Verum in hac particularium Confessariorum de-
signatione semper manebat salva ipsa auctoritas Episco-
porum; ita ut liberum esset ad ipsos Episcopos recurrere
ac omnissis designatis Confessariis conscientiam iis ape-
rire.

VI. Cum verò hujusmodi recursus essent tunc temporis
frequentes, Episcopi tum nominare ceperunt prudentia,
eruditione, ac pietate præstantiorem, ad quem tamquam ad
Episcopum omnibus pateret accessus; quem Confessorem
aut Pœnitentiarium generalem nominabant; quem simili-
ter inferiores Confessarii, & Pœnitentiarii in casibus dubiis
consulere possent; & ad quem tamquam Episcopum gravio-
rum criminum absolutio & pœnitentiæ impositio referren-
tur. Synodus Oxoniensis an. 1287. *can. 5.* postquam statu-
it, „ut Archidiaconi, qui de Sacerdotum moribus & pru-
„dentia plenioribus habent notitiam, de quolibet Decanatu
„unum vel duos eligant Confessores, quos ad hæc (audien-
„das confessiones) scientia & meritis crediderint magis ido-
„neos; qui vice Episcoporum, Decanorum Ruralium, Re-
„ctorum, Vicariorum & Parochialium Sacerdotum audi-
„ant confessiones,” subjungit sequentia: „Pœnitentiarii
„nostri generalis auctoritate in omnibus salva, ad cujus ar-
„bitrium in dubiis & gravioribus recurratur, nisi fortè
„talís emergat articulus, qui nobis inconsultis nequeat ex-
„pediri.”

VII. Et infra: „Majora & notoria crimina Pœnitentia-
„rio nostro reserveat (Sacerdos) & pœnitentem sibi trans-
„mittat cum litteris causam delicti, & circumstantias
„ipsius continentibus. Pœnitentes iterum cum litteris Pœ-
„nitentiarii, absolutionis & pœnitentiæ modum continentibus,
„ad suum redeant Sacerdotem, revertenti aliter non
„credatur. Hæc nedum in foro pœnitentiarii, sed judiciali
„præcipimus firmiter observari.”

VIII. Synodus quoque Cicerstrensis anno 1289. *can. 12.*
enormia delicta Episcopo vel ejus Pœnitentiario ad hoc spe-
cialiter deputato, præterquam in articulo mortis, reservat.
„Litteras autem, ait Archidiaconi, Decani vel Officiario-
„rum ad Pœnitentiarium gratis concedi pœnitenti volu-
„mus & præcipimus. Et ut liqueat, qualis fuerit pœnitentia,
„& pro quo crimine specialiter injuncta; pœnitens litteras
„Pœnitentiarii referat ad mittentem.”

IX. Itaque Pœnitentiarius erat quasi Vicarius generalis
Episcopi in injungendis pœnitentiis & arduis causis in illo tri-
bunali occurrentibus decidendis & resolvendis.

„Ad illum, in quibusdam anno 1218. Episcopus Ambianen-
„sis loquens de Pœnitentiario à se recenter instituto,

„tamquam ad illum quem post nos in hoc officio (audiendi confessiones) proximum esse volumus, dubitationes, si qua emergunt in foro penitentiali, jubemus reportari.” Hab. tom. 12. Spicil. Dacheriani.

Et Synodus Bituricensis anno 1584. tit. 21. §. 21. can. 1. §. ait, “confessionibus audiendis prapofiti dubitantes de casuum gravitate aut differentia consulant Episcopos aut eorum Penitentiarios aut viros in ea re versatos, non expressis penitentium nominibus.

X. Si quis porro expendat, quam graves difficileque casus & dubitationes in hoc tribunalibus Ecclesiis, ubi id comode fieri poterit, Penitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proximè vacaturæ ab Episcopo instituat, qui Magister sit vel Doctor aut Licentiatas in Theologia vel Jure Canonico, & annorum quadraginta, seu aliis qui aptior pro loci qualitate reperiat.

XI. Et quidem Synodus Tridentina Sess. 24. c. 8. De ref. voluit, ut “In omnibus Cathedralibus Ecclesiis, ubi id comode fieri poterit, Penitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proximè vacaturæ ab Episcopo instituat, qui Magister sit vel Doctor aut Licentiatas in Theologia vel Jure Canonico, & annorum quadraginta, seu aliis qui aptior pro loci qualitate reperiat.”

Hoc Concilii Tridentini Decretum Belgicæ varietateque Ecclesiæ uno consensu recepere.

XII. Bulla erectionis novorum Episcopatum vult Penitentiarius ab Episcopo assumi de novem Graduatibus Canonicis, adeoque licet vi Concilii Tridentini Penitentiarius etiam non Graduatibus assumi interdum possit; id recentiorum illarum Ecclesiarum erectio non permittit.

XIII. Ulterius consuetudine Belgii vicinarumque Ecclesiarum obtinet, ut Penitentiarius non sit merum officium, & Penitentiarius simplex Episcopi Vicarius, sed ut Penitentiarius Beneficium sit, imò & Dignitas, ipseque Penitentiarius reliquos Canonicos tametsi seniores præcedat; ita tamen ut novissimum inter Dignitates locum obtineat: nisi alia sit particularis Ecclesiæ consuetudo, quæ servanda erit.

XIV. Quapropter verissimum est, in Belgio præsertim, quod communiter tradunt Canonistæ, Penitentiarium institutum eo ipso habere à jure facultatem audiendi confessiones Penitentium illius Diocesis, & jurisdictionem ad absolvendum à peccatis, & esse veluti Parochum totius Diocesis, nec requiri novam licentiam Ordinarii: cum sit ordinarius Confessor Diocesis, ejusque jurisdictione ordinaria. Vide Fagnanum ad Cap. GRAVE. De præb. num. 12. & Garciam De benef. parte 5. cap. 4. num. 112. qui & num. 113. infert: “Unde quilibet poterit ei confiteri peccata & satisfacere præcepto Capituli OMNIS UTRISQUE SEXUS De penit. & remis. ut censuit S. Congregatio, 16. Febr. 1593. his verbis: An si quis confessus fuerit sua peccata semel in Paschate Penitentiario deputato in vim Decreti Concilii Tridentini Sess. 24. cap. 8. dicatur satisfecisse præcepto contento in dicto Cap. OMNIS UTRISQUE SEXUS, Congregatio censuit satisfecisse.

XV. Cum itaque vi sui officii & Dignitatis Penitentiarius sit quasi Vicarius hærens Episcopi in audiendis confessionibus, etiam tenetur munus illud tempore & loco arbitrato Episcopi designandis obire; & in casum negligentia ab Episcopo puniri, imò & Dignitate privari potest; ut censuit S. Congregatio censuit satisfecisse.

XVI. Qui igitur Penitentiarii munere funguntur, eximia scientiæ esse debent (inquit Synodus Turonensis anno 1583. c. 13.) ut vitium à vitio discernere, & animas, quæ peccaverunt, modo leniter blandisque verbis consolari, atque etiam instruere valeant.

XVII. Hujus Dignitatis & officii gravitatem expendens

S. Carolus in Synodo Mediol. V. parte 3. §. 5. decrevit. “Ut ubi primum Præbenda penitentialis vacaverit, editum de more proponatur, quo ad concursum evocentur quicumque sint, qui illius muneris causa examen subire velint, aliosque nominare qui subeant.... Episcopus adhibitis sibi pro arbitrio suo aliis peritis probisque Viris, tum etiam de illorum vita & moribus, ætate, Gradu, Ordine, cæterisque conditionibus ad tale munus necessariis accuratè perquirat. Tum demum Episcopus ipse solum rebus suis omnibus accuratè perpensis, maturè in Domino deliberet, & liberè deligat, quem pro conscientia religione digniorem aptioremque existimet, cui tale munus tanquam ponderis rectè committatur. Qui in deliberatione idem videat, ut quod præsertim ad Penitentiarium attinet, cum peritiam necessariam spectarit, tum maxime vite innocentiam, morum gravitatem, spiritualium exercitationum studium, & utrum diuturniorem in confessionibus audiendis, exercitationem, prudentiam, cæterasque Religiosæ pietatis virtutes perpendat.

Si eum Episcopi in conferenda hac Dignitate delectum facerent, omnibus facile appareret, quàm merito hujusmodi Dignitas in Ecclesiis instituta sit; quæ hodie penè inutilis & sine ullo officio aut onere esse apparet.

CAPUT IV.

De Officiali Episcopi.

- 1 Officialis & Vicarius Episcopi jure communi sæpe pro eodem sumuntur.
- 2 Secus moribus Belgii.
- 3 Officialis dicitur qui foro contentioso præest, olim dicitur Missus.
- 4 De jure communi Episcopus potest creare plures Officiales.
- 5 Quis Officialis Principalis & quis foraneus?
- 6 Moribus hodiernis Episcopi tenentur interdum plures Officiales constituere.
- 7 Officialis principalis jure communi aliquam dignitatem habere videtur.
- 8 Quæ tamen non est propriè beneficium, nec cum alia dignitate incompatibilis.
- 9 Officialis etiam principalis jurisdictione de jure communi tantum est vicarius & ad nutum revocabilis: secus moribus nostris.
- 10 An Episcopi possint pro libitu alios judices constituere?
- 11 Utrum Episcopi possint per se jus dicere.
- 12 An Officialis principalis jurisdictione morte Episcopi extinguatur.
- 13 Tribunal Officialis non est distinctum à tribunali Episcopi.
- 14 Qualis constituendus Officialis?
- 15 De hoc Officiali intelligitur Concilium Trid. Sess. 24. Cap. 16. De reformat.
- 16 Religiosi nequidem de consensu Superiorum possunt esse Officiales.

I. Ius commune spectemus, Vicarius & Officialis Episcopi sæpius coincidunt; ipseque Officialis, Vicarius Episcopi dicitur. Et quidem toto titulo Sexti Decretalium, qui inscribitur simpliciter, De Officio Vicarii, vix de alio quàm Officiali Episcopi tractatur; ipsaque hodierna Italia praxis est, ut Vicarius Episcopi sit & Officialis; quam secuta Synodus Tridentina Sess. 24. cap. 16. De reformat. Officialem cum Vicario Episcopi confundit; uti supra notavimus.

II. At moribus Belgii vicinarumque Ecclesiarum Officialis à Vicario Episcopi simpliciter dicto omnino diversus est.

III. Officialis enim is dicitur, qui jurisdictioni contentiosa præest; atque in forensibus vices gerit Episcopi, ejusque tribunali præsidet; qui olim Missus Episcopi dictus fuit

Tit. XII. De Dignitat. Ecclesiar. Cathed. Cap. IV. & V. 75

fuit Cap. 2. De Regularib. & Cap. 1. De frigidis & maleficis. notaque Glossa ad Cap. 2. Verb. OFFICIALIEM De officio Vicarii in 6.

IV. De jure communi Episcopum posse plures creare Officiales expeditum est. Clem. 2. De Rescriptis: ubi distinguitur Officialis principalis Episcopi ab Officiali Foraneo.

V. Principalis dicitur, qui constituitur in ipsa civitate Episcopali, ut jus dicat in ipso tribunali, in quo ipse Episcopus jus dicere consuevit.

Foraneus verò, qui extra civitatem Episcopalem in aliqua parte Diocesis jure dicendo præest.

VI. Hæc Officialium multiplicatio licet spectato jure communi arbitrio Episcoporum committatur, moribus tamen obtinuit ut, si Diocesis se in plures Provincias Civiles extendat, Episcopus teneatur in singulis Provinciis tribunal erigere, atque Officialem præficere, ne aliis contra notoria Belgii aliarumque vicinarum Provinciarum antiqua privilegia & inveteratas consuetudines subditi in jus vocentur extra Provinciam. Vide Carolum Fevret. tract. De abusu lib. 4. cap. 3. §. 7. qui ibidem asserit, extra hunc casum ordinari ab Episcopo unicum, idque in ipsa civitate Episcopali Officialem constituendum: testaturque an. 1600. in Parlamento Parisiensi eo ex capite rejectum fuisse tamquam abusivam nominationem Officialis, quem pro loco à civitate Episcopali 12. milliariibus distante nominaverat Episcopus: idque confirmat auctoritate Baldi dicentis: “Neque enim debent esse unius civitatis plures Episcopi, ut nec plures Vicarii aut Officiales.” Sed id moribus Belgii receptum non est. Plures enim in una eademque Provincia v.g. Brabantia, ob ejus extensionem, ejusdem Episcopi Officiales creati videntur.

VII. Principalis Officialis, qui in ipsa civitate Episcopali constituitur, etiam jure communi aliquam dignitatem habere videtur: quandoquidem ei per Rescriptum Apostolicum causæ committi possunt. Clem. 2. De Rescriptis: quæ non nisi Canonicis Cathedralibus, aut aliis in Dignitate constitutis committi queunt. Cap. STATUTUM De Rescriptis in 6. secus verò de Officiali foraneo; cui nec similes causas committi posse in eadem Clementina dicitur.

VIII. Hæc tamen Dignitas nec ut beneficium, nec propriè in titulum possidetur, ut Archidiaconatus, Decanatus & similes; quare nec cum alia Dignitate incompatibilis est, quemadmodum observat Rebutius in praxi De Vicariis Episcoporum n. 4. & 7.

IX. Quin si jus commune spectemus, Officialis tametsi principalis, sive Cathedralis, jurisdictionem habet dumtaxat vicariam ad arbitrium Episcopi revocabilem; quod hodie secus obtinet: e contendit Carolus Fevret; præterditque, Officialem semel institutum non posse à constituyente, aut ejus successore pro arbitrio renoveri.

Cum enim Episcopi non amplius soleant per se quæ sunt contentiosæ jurisdictionis exercere, videntur, inquit Fevret, Officiales hodie esse veri & ordinarii Ministri jurisdictionis Episcopalis: adeo ut ea de causâ non dicantur Officiales Episcopi sed Episcopatus: ipsaque Rescripta Romana inscribantur non Officiali Episcopi Mechliniensis, sed simpliciter, Officiali Mechliniensis.

X. Similiter censet idem Author cum Mornacio ad L. 1. §. 1. ff. De Off. ejus cui mandata est jurisdictione: “Episcopus non posse pro animi sui libidine permutare judices, nosque ad singulas lites in hanc vel illam partem sufficere: perpetuum enim debere esse eum, quem semel elegerunt, ut vice sua judicet, nisi incidat delegandi alterius causa ex morbo, recusatione aut absentia, quæ impedimento sit, quo minus ipse cognoscat de Episcopalis jurisdictione negotio.” additque Mornacius, in causa appellationis tamquam ab abusu interceptæ occasione hujusmodi particularis delegationis, & designationis judicis ad unam causam, à Senatu Regio judicatum, Episcopum ab usum fuisse sua jurisdictione, & in expensis condemnatum. Simile judicatum Senatibus Parisiensis anni 1602. refert Peleus lib. 1. c. 37. action. fo. Fan Espen Jur. Eccl. P. I.

renf. Plura tamen eaque recentiora Parliamentorum judicata, quibus potestas revocandi suos Officiales Episcopis fuit adjudicata, referuntur in Actis Cleri Gallicani parte 1. tom. 2. cap. 15. num. 27. 28. 29. 30. & 31. Item parte 3. tit. 3. n. 1. & 2. quin tamen Officiales suos foraneos facilius, quàm principalem sive Cathedralis revocare queant, dubium non est.

XI. Quin & præterdit sæpè citatus Carolus Fevret Episcopos adeo se hodie jurisdictione contentiosa exuillisse; eamque in Officiales suos transfuisse, ut nec possint causas Ecclesiasticas ad forum suum spectantes sibi judicandas & per se decidendas reservare; quod num verum sit, multum sanè dubito.

Contrarium insinuat Concilium Narbonense anno 9. currentis seculi habitum c. 42. mandans, “ut Episcopi per se ipsos causas audiant, quas si omnes audire nequeant, Officiales deputent.” Cui conformis videtur Belgii nostri moderna disciplina, quæ Episcopis auctoritatem causarum decisionem sibi reservandi hactenus conservasse videtur.

XII. Jure communi Officialiatus etiam principalis, tamquam officium merè vicarium, morte ipsius concedentis extinguitur; quod Ecclesiarum Belgicarum consuetudinem necdum abrogasse manifestum est; quandoquidem praxis notoria, saltem quarundam Ecclesiarum habeat, quod Capitulum Sede Vacante Officialem, etiam Cathedralis vel de novo eligat, vel constitutum confirmet; tametsi Fevretius moribus Gallia secus obtinere asserat.

XIII. Quocumque demum jure sive titulo Officialis hodie sua jurisdictione utatur, certum est, illam esse Episcopalem; nec tribunal Officialis distinctum esse à Tribunali Episcopi: adeoque & certissimum est etiam moribus hodiernis, ab Officiali sive principali sive foraneo non appellari ad Episcopum, sed provocandum esse ad eum, ad quem esset appellandum, si Episcopus per se sententiam dixisset.

XIV. Cum igitur Officialis jurisdictioni contentiosa, causarumque forensium decisioni præsit, merito monetur Episcopi, ut personas providas, & ab omni avaritia & vacuas, & in Jure Canonico atque disciplina Ecclesiastica multum exercitatas, Officiales constituent.

XV. De hoc quoque Vicario sive Officiali intelligitur Synodus Tridentina Sess. 24. c. 16. De reform. requirens, “ut Capitulum Sede vacante teneatur infra 8. dies post mortem Episcopi Officialem seu Vicarium constituere, vel existentem confirmare, qui saltem in Jure Canonico sit Doctor vel Licentiatas vel aliis quantum fieri potest idoneus.”

Neque Capitulum posse vi finalis clausulæ eligere non Graduatum, si in Capitulo adsint Doctores aut Licentiatas in Jure Canonico huic officio idonei, censuit S. Congregatio apud Garciam De benef. parte 5. c. 7. n. 12.

XVI. Quam parum Monastica professione congruat munus Officialiatus, quod totum in strepitu forenti penè versatur, nemo non videt; unde notat Mornacius ad L. PLACET Cod. De Episcopis & Clericis, moribus hodiernis, ne quidem de consensu Superiorum ad hujusmodi officium eos assumi posse; ideo ait Mornacius, abusivum id esse, contrariumque Monastica Professioni, si Episcoporum vel Archidiaconorum fierent Officiales Religiosi.

Cæterum plura de observandis ab Officialibus in exercitio suæ jurisdictionis, & abusus qui irrepserunt, dicentur Parte 3. ubi de jurisdictione Ecclesiastica agetur.

CAPUT V.

De Vicario Episcopi.

- 1 Moribus nostris Officialis Episcopi distinguitur à Vicario.
- 2 Vicarius Episcopi nullam jurisdictionem contentiosam habet.
- 3 Non potest negotia judicialiter examinare.
- 4 Potest Episcopus unum vel plures pro libitu constituere.